

1. Hafta

Kaynakların tanıtılması

Ağız araştırmalarının tarihçesi

Ağızların tasnifi

Derse hazırlık olarak öğrenciler aşağıda künyesi verilen makaleyi okumalıdır:

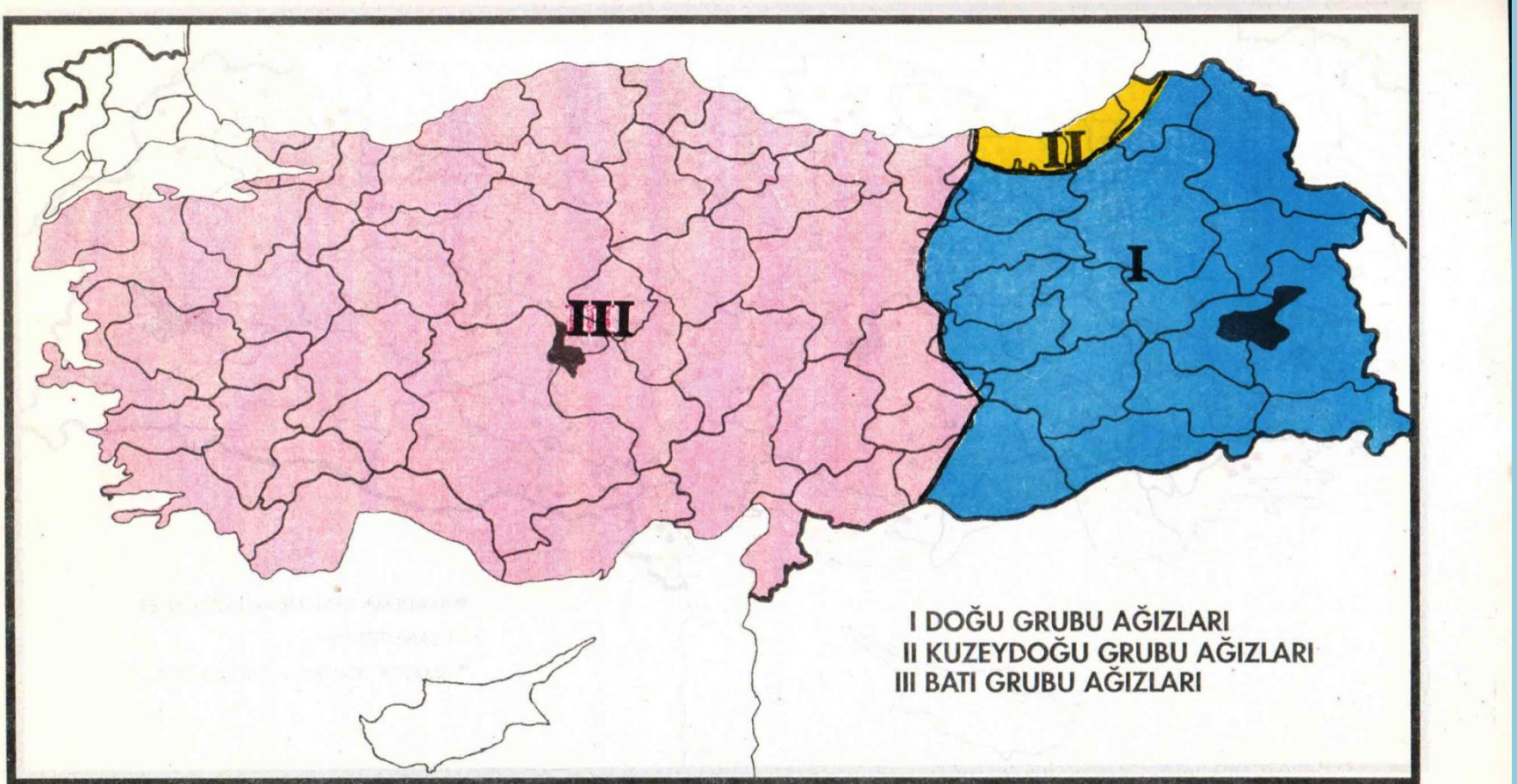

Zeynep Korkmaz, Anadolu Ağzları Üzerindeki Araştırmaların Bugünkü Durumu ve Karşılaştığı Sorunlar, *Türk Dili Araştırmaları Yıllığı Belleten*, 1975 - 1976, 143-172.

Dersin teorik ve uygulamalı bölümlerinde Leyla Karahan'ın «Anadolu Ağzlarının Sınıflandırılması» adlı kitabı, asıl kaynak olarak kullanılacaktır.

Türkiye Türkçesi ağızları, fonolojik ölçütlere göre ana ağız gruplarına bölünmüştür:
Leyla Karahan, Anadolu Ağızlarının Sınıflandırılması, 1996.

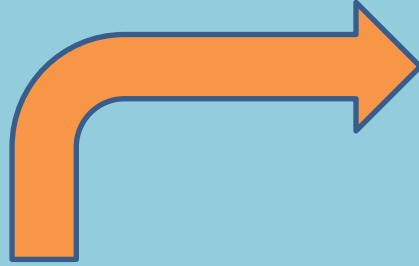

ANADOLU AĞIZLARININ SINIFLANDIRILMASI

ANA AĞIZ GRUPLARI

HARİTA - 2

KARAHAN, L. ANADOLU AĞIZLARININ SINIFLANDIRILMASI, 1996.

Ağızların tasnifi üzerinde yapılmış olan çalışmaların genel olarak incelendiği, tartışıldığı makale:

TÜRKİYE TÜRKÇESİ AĞIZLARININ TASNİFLERİ ÜZERİNE BİR DEĞERLENDİRME

*Ahmet BURAN**

ÖZET

Türkiye Türkçesi ağzlarıyla ilgili olarak ilk yapılan çalışmalar 19. yüzyılın ortalarına kadar uzanır ve ağzlarla ilgili çalışmalar daha çok yabancı araştırmacılar tarafından yapılır. 1940'lı yıllardan sonra yerli araştırmacılar da Türkiye Türkçesi ağzları üzerine çalışmalara ağırlık verir ve günümüze kadar pek çok ağız çalışması ortaya konur. Derleme, inceleme ve karşılaştırma çalışmalarının yanı sıra kimi bilim adamlarının Türkiye Türkçesi ağzlarıyla ilgili genel tasnif çalışmaları da bulunmaktadır. Bu makalede Türkiye Türkçesi ağzlarının il, ilçe ve bölge tasniflerinin dışındaki genel tasnifleri üzerinde durulacak ve bu tasniflerden hareketle çeşitli değerlendirmeler yapılacaktır.

Anahtar Kelimeler: Türkiye Türkçesi ağzları, dil, lehçe, ağız, tasnif.

AN ASSESSMENT ON THE CLASSIFICATION OF TURKEY TURKISH DIALECTS

ABSTRACT

The first studies on Turkey Turkish dialects date back to the middle of the 19th century and those studies are mostly done by the foreign researchers. Turkish researchers put emphasis on Turkey Turkish dialects after 1940s and since then many works on dialects are done. Some scientists have done studies on general classification besides compilation, investigation and comparative works. In this article, general classification of Turkey Turkish dialects is investigated and taking these classifications into consideration, some evaluations will be done.

Key words: Turkey Turkish dialects, language, dialect, classification.

Ses deęişmeleri,
ses olayları ve
ses özellikleri
arasındaki benzer ve
farklı yönlerin
anlaşılması için,
bazı kaynaklarda
«ölçüt» kavramı
etrafında gelişen
konuların tartışılmasını
içeren makale:

Turkish Studies
International Periodical For The Languages, Literature and History of Turkish or Turkic
Volume 10/8 Spring 2015, p. 221-230
DOI Number: <http://dx.doi.org/10.7827/TurkishStudies.8239>
ISSN: 1308-2140, ANKARA-TURKEY

AĞIZ TASNİFLERİNDE KULLANILAN (FONOLOJİK) ÖLÇÜTLER ÜZERİNE*

*Halil İbrahim USTA***

ÖZET

Bütün bilimsel çalışmalarda, alanla ilgili konuların dökümünü hazırlamak ve tasnif etmek ilk ve öncelikli görev olmalıdır. Bu ilke, dilbilgisi çalışmaları için de geçerlidir. Genel olarak dil, özel olarak da ağız araştırmalarında tasnif, çok kolaylıkla yapılacak bir iş değildir elbette. Fakat zorluklar dikkate alınarak bu işten kaçınmak yerine, ölçütler belirlenmeli ve bu doğrultuda çalışmalar yapılmalıdır. Öte yandan birçok dilbilimcinin belirttiği üzere, diyalektoloji çalışmaları artık betimlemeden yorumlama aşamasına geçmiş ve diyalektolojik özellikler, toplumu oluşturan birimlerin doğru anlaşılması ve doğru tanımlanması için sosyolengüistik çalışmaların aracı hâline gelmiştir. Daha doğrusu bu amaçla kullanılması üzerinde ciddi ve yoğun çalışmalar vardır.

Geçmiş yıllarda sunulan bildirileri ve yayımlanan makaleleri incelediğimizde, yalnızca birkaç çalışmada ağızların tasnifi ile ilgili görüşlere rastlanmaktadır. Ağız incelemeleri, büyük bir külliyati oluşturabilecek seviyeye ulaşmış fakat teorik çalışmalar az sayıda kalmıştır. Bu durumun sebebi, ağız araştırmalarını zorlaştıran çeşitli etkenlerdir.

Bütün bilimsel çalışmalarda terimler meselesi hiç ihmale gelmeyecek şekilde önemlidir. Çünkü terimlerin çağrışım alanı bulanık olursa, araştırmalardaki yanlışlama payı artar. Ağız araştırmalarında da durum böyledir.

Ağızlarla ilgili olarak tespit edilen fonolojik özellikler, “genel” başlıklar halinde ölçütlere dönüştürülmektedir. Ancak her “özellik”, ayırt edici “ölçüt” değildir, olmayabilir. Genel çizgisine uymayan durumlara da “sebebi bilinmeyen” denilip geçilmektedir. Ağızlarda görülen özelliklerden hareketle tasnif yapılamaz. Bunların birer ölçüte dönüştürülmesi, en azından ölçüt olabilecek bir şekilde yeniden ifade edilmeleri gerekir. Ölçütler belirli sayıda ve ayırt edici olmalıdır.